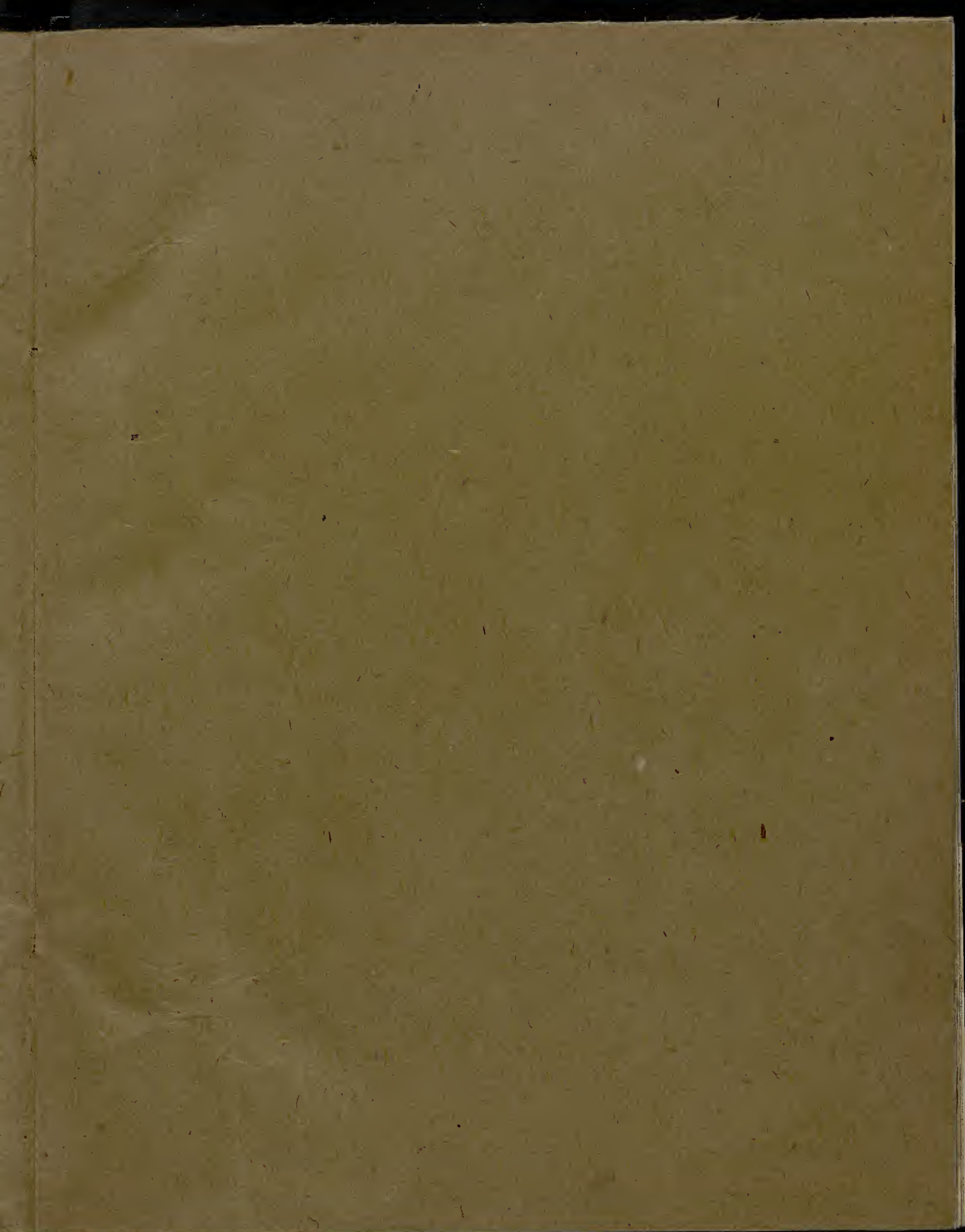
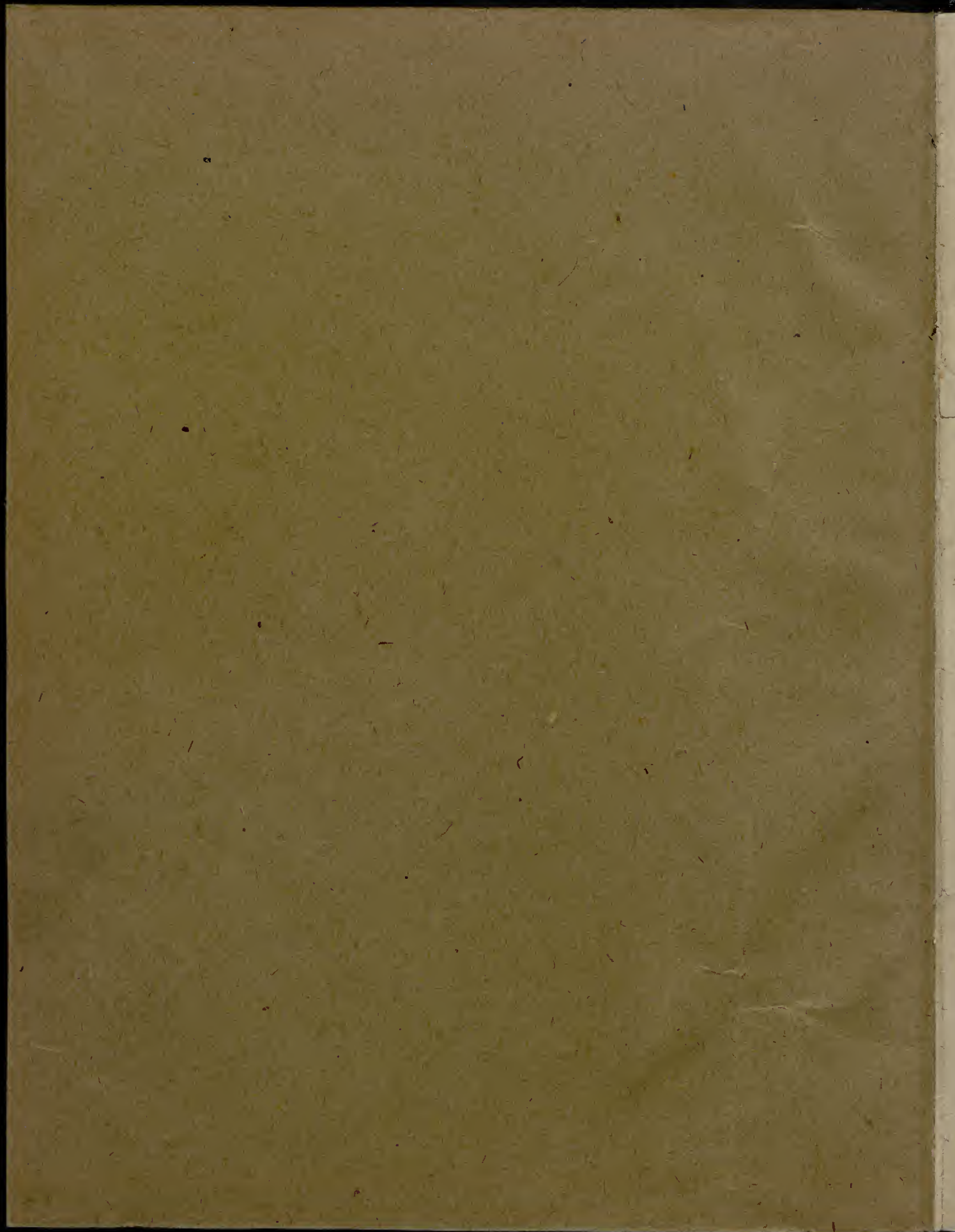
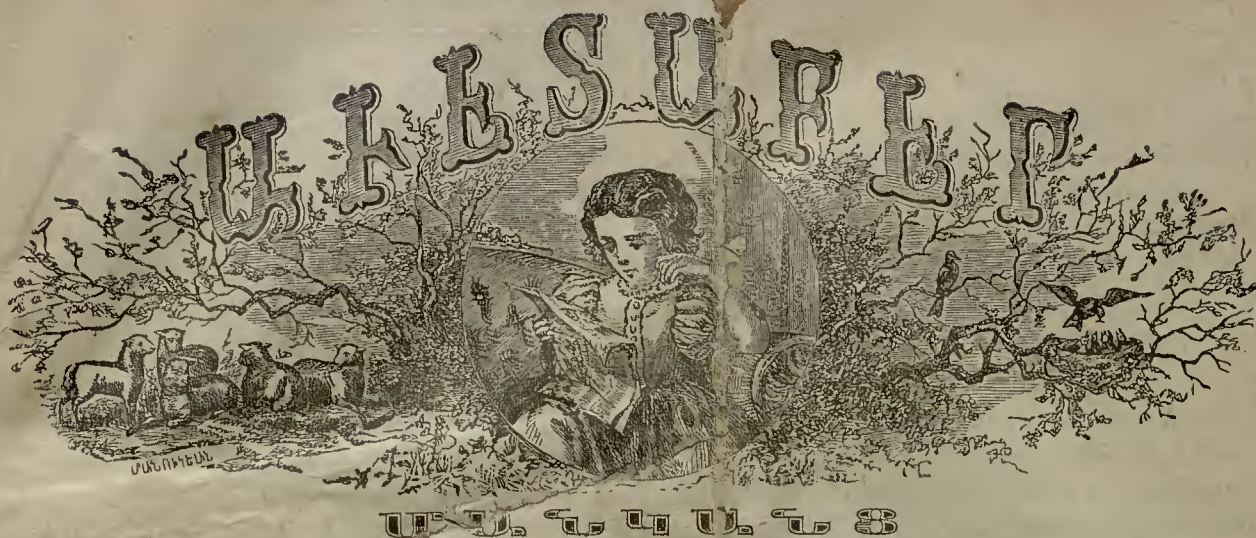

I-307

“ԹՈՂ ՏՈՒՔ ՄԱՆԻ ՏՂՈՅԸ ՈՐ ԻՆՏԻ ԳԱՆ.” ԴՈՒԿ. ԺԸ. 16.

ՀԱՏՈՐ ԼԷ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆԻԱՐ 1, 1908

ԹԻԻ 1

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՁԸ ՀԱՊԵՇԱՍՏԱՆԻ ՄԷՁ
Հապէշաստան միակ Բրիտանեայ պետու-
թիւնն է Ափրիկէի մէջ և աշխարհիս ամէնէն
հին թագաւորութիւններէն մէկը : Աւանդու-

իջնու ճամբուն վրայ, ինչպէս կը պատմուի
Գործոց Ը. գլխուն մէջ : Ինչ որ աւելի ստու-
գապէս գիտցուած է, սա է թէ Եգիպտոսէ
երկու միսիոնարներ, փրումենտարիոս և Ադե-

սիկէս, Հապէ-
շաստան հասան
330ին, և թէ
տասը տարուան
մէջ թագաւորը
և ժողովրդին մեծ
մասը մկրտուած
և հեթանոսական
տաճարներուն
երկու երրորդը
Բրիտանեայ ե-
կեղեցին երու-
փոխուած էին.
շատ մենաստան-
ներ ալ շինուած
էին : Յամի
Տեառն 340 ին
փրումենտարիոս
Հապէշաստանի

թիւնը կ'ըսէ թէ Հապէշները, այսինքն Ե-
թէովպացիք, Բրիտանեայ թեան դարձան կան-
դակա թագուհիին ներքինին միջոցաւ, որու
պատահեցաւ փրիպպոս և զոր մկրտեց Գաղա-

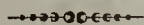
առջին եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ Աթա-
նասիոս Աղեքսանդրիոյ համբաւաւոր պատ-
րիարքին ձեռքով : Այդ ժամանակէն ի վեր
Հապէշ աղբը Բրիտանեայ մնացած է, թէև

իր մեկուսացած դիրքին պատճառաւ դարեւրով գրեթէ բոլորովին դուրս մնաց Եւրոպայի ֆրիստոնեայ ազգերուն հաղորդակցութենէն :

Աստուածաշունչը կանուխ թարգմանուեցաւ Եթովպական լեզուին , որ ժողովրդին կրնական լեզուն է : Ծանօթ չէ թէ ո՞վ լեզու մանեց զայն , բայց այդ թարգմանութիւնը կար ֆրիստոնեութեան Գ. դարուն մէջ , և ուստի , նման Հայերէն գրաբար Աստուծաշնչին , Սուրբ Գրոց ամէնէն հին թարգմանութիւններէն մէկն է :

Գահիրէ բնակող Գաղղիացի մը 1809ին Աստուածաշունչը այժմու Հայէշերէնին թարգմանել ձեռնարկեց , և բնիկ ուսումնականի մը օգնականութեամբ լմնցուց գործը տասը տարիէն : Այդ թարգմանութիւնը գնեց Բրիտանական Աստուածաշնչի ընկերութիւնը 1400 Օսմ. ոսկիի : Նոր կտակարանը հրատարակուեցաւ 1829ին , և ամբողջ Սուրբ Գիրքը՝ 1842ին : Ուղտի բեռերով Նոր կտակարաններ ղրկուեցան երկրին մէջ 1829ին և շուտ ծախուեցան : Պետական անձինք միշտ քաջաբերած են ժողովուրդը գնելու և կարդալու համար Սուրբ Գիրքը : Մենեղիք , հիմնական վեհապետը , իր գահակալութեան ատենը չքեղ կազմով Սուրբ Գիրք մը ընծայ ընդունեց յիշալ ընկերութենէն , և փոխարէն ղրկեց փիղի ընտիր երկու ժանիք շնորհակալութեան գիրով մէկտեղ :

Առաջին երեսի պատկերը նախկին թաղաւորներէն մէկուն աղօթագիրքէն է : Շատ ուշ պատկեր է , և կը ներկայացնէ մոգերուն այցելութիւնը մանուկ Յիսուսի :

ՋԱՐՄԱՆԱԼԻ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԵ

Պոպէնպէս եղաւ մէջ արեւմտեան մը

Շատ տարիներ առաջ երբ մարդիկ սովորէին եկեղեցի երթալու համար երկար ճախայ քալել և երկար քարոզներ լսել հոն հանելէ ետեւ , Տրէյթընի եկեղեցիին մէջ կը տեսնուէր տղայ մը որ քարոզին կ'ունկնդրէր փափաքով և հետաքրքրութեամբ , ինչպէս զուրկ լինէր երբ կարդացուին մրցանակ ստացողներու ցանկը : Թերեւս պիտի խորհիք թէ տղայ մը ինչ կրնար հասկնալ երկայն և ձեռք

րալի քարոզի մը ունկնդրելով : Ան թէև լոկ տղայ մըն էր , բայց կը խորհէր , և սա էր խորհածը , — ճաշէն ետքը ինչ պիտի պատահի : Հայրը քարոզի շատ հետաքրքիր էր , և սովորութիւն ըրած էր կիրակի օրուան ճաշէն ետեւ սեղանին վրայ կայնեցնել իր այս տղան , և անոր արտասանել տալ քարոզը որչափ որ կարենար յիշել տղան : Հարկաւ առաջին անգամ շատ չէր կրնար յիշել , բայց երբ ջանաց քարոզին խօսքերը միտք պահել կիրակիէ կիրակի , ժողովութիւնը զօրացաւ և կարող եղաւ հետագիտէ աւելի բան միտքը պահել :

«Կարծեմ քեզ տեսնես որ կը յառաջդիմես , Պոպ ,» ըսաւ հայրը օրուր : Եւ քիտեր թէ արդեօք այս քարոզները , որոնք քեզմէ մեծերու համար կը խօսուին , երբեք օգտակար պիտի ըլլան քեզի : Բայց բան մը յիշելու կարողութիւնը ստակէ աւելի աղէկ պիտի ըլլայ քեզի ասկէ ետեւ : Շարունակէ , տեսնեմ :

Պոպ շարունակեց , մինչև որ կարող եղաւ արտասանել լսած քարոզները գրեթէ բառ առ բառ : Բայց երբեմն կը մտածէր թէ այդ բանը իրեն ինչ օգուտ պիտի ընէր երբ իր հօրը գործին մտնէր :

Ժամանակ մը ետքը այս աշխատասէր տղան շատ յաջող մարդ մը եղաւ , և տարիներ յետոյ Անգղիոյ Խորհրդարանին անգամ ընտրուեցաւ և վերջապէս Նախարարացեալ եղաւ , ճիշդ ինչ որ է այսօր Սըր Հէնրի Բէմպլը Պէնըրմէն : Երբ իր ընդդիմախօսները կը կանգնէին և կը վիճաբանէին իրեն հետ , սովոր էր զանոնք խօսեցնել մէկմէկու ետեւէ , եւ յետոյ ոտք ելլել և ժամերով պատասխանել անոնց ամէն մէկուն բոլոր ըսածներուն :

Երբեք պէտք չունէր խօսելիքները կանխաւ նշանակելու : Եւ երբ անգամ մը մէկը զարմանք յայտնեց իր կարողութեան վրայ , ըսաւ , «Ատիկա շատ պարզ է : Լսելու ատեն կ'երևակայեմ թէ նորէն հին եկեղեցիին մէջ կը գտնուիմ և քարոզի կ'ունկնդրեմ . և երբ խօսելուս ատենը գայ , կ'երևակայեմ թէ այն պզտիկ տղան եմ հօրս սեղանին վրայ կանգնած կիրակի օրուան ճաշէն ետքը : Ահա կարողութեանս պատճառը :»

Այդ փոքրիկ տղան էր Սըր Բոպլըրթ Փիլ :

Եթէ օր մը լոնտոն գտնուիք և պտըտե-
լով երթաք Խորհրդարանի շէնքերը, հոն
կանգնած պիտի գտնէք այս փոքրիկ տղուն
արձանը: Երբ նայիք անոր վրայ, թերևս
մտածէք, «Արդեօք ես ալ չե՞մ կրնար ընել
բան մը, որու համար ինծի արձան մը կանգ-
նուի ժամանակ ետքը:»

Արդեօք: Կը յուսամ թէ կրնաք: Վասն
զի թէպէտ իմաստուն մը ըսած է, «Երբեք
ուշ չէ շիտկելու համար:» ատկէ աւելի ա-
ղէկ առակ մը կայ սակայն, և է սա. «Երբե-
ք չե՞ս կանգնու համար:»

Միայն թէ սկսեցէք:

ՕԿՏԱՎԱՐ ՓԻՂԵՐ

Այս երկրին մէջ քանի՞ տեսակ կենդանիներ
բու գործել կու տայ մարդ իրեն համար: Ահա
այն կենդանիները. Չին, ջորին, էշը, ուղտը,
եզը և գոմէշը: Ասոնք են բոլորը զորոնք կըր-
նամ միտքս բերել հիմա: Դուք կը յիշէ՞ք ու-
րիշներ ալ: Կան երկիրներ ուր շուններ կը գոր-
ծածուին պզտիկ կառքեր քաշելու համար, և
մենք Եւրոպայի մէջ տեսանք որ այծեր մա-
նուկներու կառք կը քաշէին: Արջային սահ-
մաններուն մէջ, այսինքն Հիւսիսային Բևեռին
մօտերը, բալխիր կը քաշեն կա՛մ շուններ կա՛մ
Բէյնտիր կոչուած եղնիկներ: Մարդուս ծա-

ռայող կենդանիներուն մէջ ամէնէն խոշորն է
փիղը: Փիղը թէ՛ շատ ուժեղ է թէ՛ շատ
մտացի, և կարելի է ընտանեցնել զանիկա և
կըթել, այնպէս որ շատ օգտակար ըլլայ: Փի-
ղը իր կռնակը կը կրէ մարդիկ, ինչպէս կ'ը-
նեն ձին և էշը: Բայց ահա հոս կը տեսնենք
պատկերը փիղի մը որ կ'ընէ ինչ որ կը կար-
ծենք թէ չկրնար ընել ուրիշ կենդանի: Ոչ
միայն կը տանի խոշոր ատաղձներ, հապա զա-
նոնք շարելով դէղեր կ'ընէ: Փիղին պատիճը
շատ յարմար անդամ մըն է, և բեռ կրող ու-
րիշ կենդանիներ անոր նման բան մը չունին:
Մեծ քանակութեամբ խոտ պէտք է այսպի-

սի ահագին կենդա-
նի մը կերակրելու
համար, բայց փիղը
կ'ապրի տաք կլիմա-
յի մէջ ուր չկայ ձմեռ,
և ուր խոտ և բոյսեր
միշտ կը գտնուին:
Ի՞նչ սարսափելի
դաղան պիտի ըլլար
փիղին մեծութիւնն
ունեցող մսակեր
կենդանի մը: Անիկա
ուրիշ քանի՞ կենդա-
նիներ պիտի սպան-
նէր կերակուրի հա-
մար: Բայց բոլոր խո-
շոր կենդանիները
բուսակեր են: Եւ
որովհետեւ մարդ ի-

մացականութիւն ունի, կը գործածէ այս
վիթխարի կենդանին, որ իր քսան անդամէն
աւելի մեծ է, և անոր կատարել կու տայ իր
հրամանը: Ոչ թէ մարմնային ոյժը, այլ՝
մտային ոյժն է որ մարդը երկրի վրայ ապրող
բոլոր արարածներուն գլուխը կը կեցնէ:

ԱՍՏՈՒԱԾ ՈՒՐ Է

Այսօր պէտք է որ շատ իմաստուն ըլլաք և
մտածէք, վասն զի ձեզի մեծ հարցում մը պի-
տի ընեմ: Հարցումս Յորայ գիրքին ԼԵ. 40
համարին քանի մը բառերն են: Բայց ինծի
խորհելու նիւթ եղած համարները Եսայեայ

ԽԴ. 9—20 են : Եթէ կ'ուզէք, նայեցէք ա-
նոնց վրայ :

Կը տեսնէք թէ մարդարէն կը խօսի յիմա-
րութեանը վրայ այն մարդուն որ անտառը
կ'երթայ, ծառ մը կը տապալէ, կը կտրէ ա-
նոր բոլոր մանր ոստերը ու ճիւղերը և անոնց-
մով կրակ կը վառէ և իր հացը կ'եփէ և խո-
րոված կը պատրաստէ իր ճաշին համար :
Բայց այնուհետև անոր կոճղէն կը շինէ խո-
քեր, ոտքեր և երես ունեցող արձան մը, և կը
կարծէ թէ Աստուած անոր մէջ է, և կ'իյնայ
կ'երկրպագէ անոր : Ան կը հաւատայ թէ այդ-
ծառին մէկ մասը այնպէս սուրբ է որ պար-
տիս աղօթել անոր, և մնացած մասը այնպէս
քիչ արժէք ունի որ կրնաս վառել զայն և
քու ճաշդ անով եփել :

Հիմա սա է հարցումս, թէ թէ Աստուած :
Բոյսին մէջ է : Փայտէ արձանին մէջ է, թէ
ոսկիէ կամ հողէ արձանին մէջ : Կարծողներ ե-
ղած են թէ Աստուած կը բնակի լեռներուն
գագաթները, կամ անտառին կեդրոնը կամ
պայծառ արևուն մէջ : Մինչև անգամ Հրեա-
ները խորհած են թէ ան կը գտնուէր իրենց
տաճարին Սուրբ տեղը, ուր քահանայապե-
տը կը մտնէր տարին անգամ մը, և ուր բո-
լորովին մութ էր : Եւ ես լսած եմ փոքրիկ
աղջիկէ մը թէ Աստուած փողոցին անկիւնը
գտնուող մեծ եկեղեցիին մէջ կը բնակի :
Դուք ատկէ աւելի աղէկ գիտէք, այնպէս չէ :
Բայց գիտէք արդեօք թէ ո՛ր է Աստուած :

Անցեալ օր այս հարցումը ըրի քանի մը
պղտիկներու, և անոնք իրենց մատերը վեր
առաստաղը տնկելով «Երկինքը» ըսին, «Շի-
աակ պատասխանեցիք, բայց Աստուած վերը
երկինքը չէ միայն», ըսի երբ հարցուցի, «Ո՛ր
է երկինքը», «Եթերին մէջ է», պատասխանե-
ցին : Բայց երբ հարցուցի թէ «Ո՛ր է եթերը»,
պատասխանեցին թէ եթերը աշխարհիս բո-
լորտին է, ամէն տեղ, վերը, վարը, աջ ու
ձախը, առաջ և ետ : Անոնք բաւական տե-
ղեկութիւն ունէին այս մասին : Եթէ անշարժ
կայնիք և ձեր մատը շիտակ վեր տնկէք, ու
բոհեաւ աշխարհս կը դառնայ, ձեր մատը,
ժամացոյցի սլաքին պէս, պիտի ցուցնէ ոչ թէ
մէկ կէտ մը այլ՝ ամէն կողմ, եթէ բաւական
երկար ատեն սպասէք :

Երկինքը մեր բոլորտիքը կը պատէ միշտ,
ճիշդ ինչպէս որ եթերը մեր ամէն կողմը կը
պատէ և կը դպչի երկրիս ու մեզի : Ի՞նչ
զարմանալի բան : Բայց ճշմարիտ է. և աւելի
զարմանալի ու ճշմարիտ է թէ Աստուած ա-
մէն տեղ է, ոչ միայն ծառերուն, անտառնե-
րուն, սենեակներուն և եկեղեցիներուն մէջ,
ոչ ալ միայն երկինքին մէջ, հապա ամէն տեղ
և, որ լաւագոյնն է, զինք սիրողներուն սիր-
տերուն մէջ : Կը յուսամ թէ ձեր սիրտե-
րուն մէջ :

Աստուած ո՛ր կը բնակի : Հոս : Ճիշդ ուր
որ էք : Անկէ մեր ամէն մէկէն հեռու չէ :
Այլ շատ, շատ մօտ է անոնց որոնք կը սո-
րեն զանիկա, և կը ջանան հաճեցնել զա-
նիկա և աղօթել անոր : Ան ճիշդ հոն է. ուր
կրնայ գտնել խոնարհ սիրտ մը, որպէս զի
անոր մէջ բնակի : Ո՛ր կը կարծէք թէ կը
բնակի Սէրը : Սիրող ամէն սրտի մէջ, եւ
Աստուած Սէր է :

Աղօթք ըրէք խեղճ յիմար Հնդիկ կնոջ հա-
մար, որ կը կարծէ թէ Աստուած Թուրքի կոչ-
ուած բոյսին մէջ կը բնակի : Հարկաւ կերպով
մը կը բնակի, վասն զի կը բուսցնէ զայն և
տերև ու ծաղիկ բերել կու տայ անոր : Բայց
անիկա նոյնպէս կը գտնուի նաև գեղեցիկ
արմաւենիին, կամ արևուն ճառագայթնե-
րուն և կամ քաղցր, տաքուկ օդին մէջ : Եւ
մանաւանդ կ'ուզէ ըլլալ այն խեղճ կնոջ սրտին
մէջ, լեցնել զայն սուրբ և սիրող խորհուրդ-
ներով, և զանիկա գեղեցկացնել իր Սուրբ
Հոգիով :

Ք.

—o—o—o—o—o—

“ԱՌԱՋԻՆԸ ԵՒ ԼԱՌԱԳՈՅՆԸ”

Փոքրիկ աղջիկ մը կը խաղար իր պուպրի-
կին հետ մինչ անոր մայրը կը գրէր : Քիչ
մը ետքը մայրը կանչեց փոքրիկը և իր
գիրկը առաւ զանիկա : Աղջնակը ըսաւ, «Ես
շատ ուրախ եմ, շատ կ'ուզէի սիրել քեզ,
մայրիկ :» «Իրա՛ւ, սիրելիս», ըսաւ մայրը և
զանիկա փափկութեամբ սեղմեց իր կուրծքին
վրայ : «Ուրախ եմ որ աղջիկս այսպէս կը
սիրէ զիս, բայց առանձին զգացիր երբ կը
գրէի : Դուն և պուպրիկը երջանիկ ժամանակ
կ'անցընէիք, այնպէս չէ :» «Այո, մայրիկ,

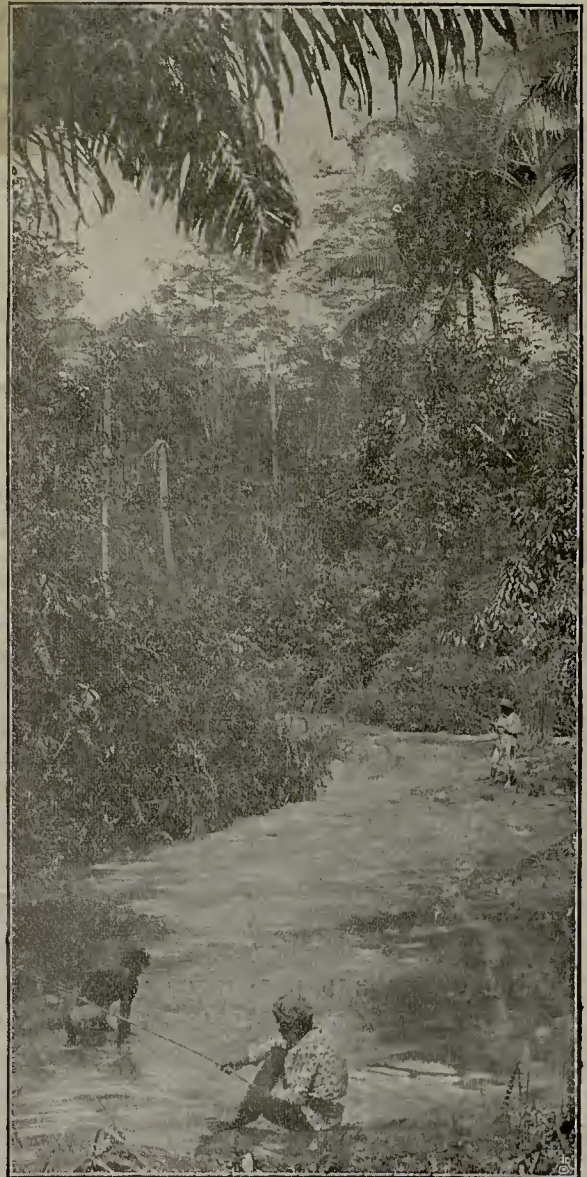
բայց ես ձանձրացայ զանիկա սիրելէ։” «Ինչո՞ւ։” «Ո՛հ, ինչու որ թէեւ ես կը սիրեմ զանիկա, ան զիս չսիրեր։ “Ատո՞ր համար կը սիրես զիս։” “Ատիկա է պատճառներէն մէկը, բայց ոչ թէ առաջինը և լաւագոյնը։” “Մայրիկ, չե՞ս կրնար գուշակել։” և աղջնակին կապոյտ աչքերը շատ պայծառացան և եռանդով լեցուեցան։ “Պատճառը այն է որ,” ըսաւ, “դուն զիս սիրեցիր երբ ես այնչափ փոքր էի որ փոխարէն չէի կրնար սիրել քեզ։ Ահա ասոր համար է որ քեզ շատ կը սիրեմ։”

Այդպէս մեղի կը յիշեցնէ այն պատուական համարը զոր Յովհաննէս գրեց Տէր Յիսուս Բերիտոսի նկատմամբ։ “Մենք զանիկա կը սիրենք, վասն զի առաջ անիկա մեզ սիրեց։”

ՁՈՒԿ

Ինչպէս ցամաքը իր բերքերն ունի, նմանապէս ծովը ալ ունի։ Ինչպէս որ մարդիկ կը փորեն գետինը ոսկի և թանկագին քարեր գտնելու համար, նմանապէս սուղակները (տալլըճ) կը մտնեն ծովը մարգարիտներ գտնելու համար։ Իրաւ, բոյսերը ամէնէն աւելի ցամաքին վրայ կ’աճին, բայց կան ծովուն մէջ աճող բոյսեր, որոնցմէ էփ և ուրիշ պատուական նիւթեր կը հանուին, նաեւ ուրիշ բոյսեր՝ որոնք ձուկերուն կերակուրն են, և այսպէս մարդիկ անոնցմէ օգուտ կը քաղեն անուղղակի, ճիշդ ինչպէս օգուտ կը քաղեն խոտերէն, զորոնք կովերը կ’ուտեն։ Եւ սակայն ծովու կենդանիները աւելի մեծ բարիք են մարդուն։ Օգտակար են մինչև իսկ ծովային ամէնէն ստորին կենդանիները, զոր օրինակ սպունգը։ Այնուհետեւ աւելի բարձր կ’ըլլենք ոստրէի տեսակէ կենդանիներուն, և երբ պատշաճ կերպով կ’եփուին ոստրէները, ձկնականջները (միտեա), խեչափառները, խեցգետինները և այս կարգէ ուրիշ կենդանիներ, շատ համեղ կերակուր կ’ըլլան։ Ամերիկայի ծովեզերքները ոստրէ պարունակող տեղեր կան, որոնք կարգ մը մարդոց սեփական ստացուածքը կը համարուին, ճիշդ ինչպէս կը համարուին արտերը ցամաքին վրայ։ Այդ տեղերուն մէջ կը ցանուին մանր ոստրէներ, որոնք

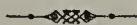
Ժամանակ մը կը թողուին որ մեծնան և շատնան, և յետոյ կը հաւաքուին յատակը հանող երկայն քերիչներու միջոցով։ Երբ աւելի բարձր ելլենք բուն ողնայարաւորներուն, այսինքն ձուկերուն, անոնց գրեթէ անհամար տեսակներուն կը պատահինք։ Մէ-

կը ամէնէն շահեկան բաներէն ճէյմսթաունի արուեստահանդէսին մէջ, զոր այցելելու արտօնութիւնը վայելեցինք անցեալ ամառ, կառավարութեան ձկնարանի ցուցահանդէսն էր։ Շատ տեսակ ձուկեր կային հոն, ամէնն ալ ողջ, և անոնցմէ ոմանք վերջին աստիճան գեղեցիկ էին։ Կար նաեւ ուրիշ ցուցահանդէս

մը, որուն մէջ կը տեսնուէր թէ ի՞նչ կերպով ձկնկիթներէն (խավեար) ձագեր կը հանուին արուեստով:

Գետակը, որուն վրայ նախորդ երեսի պատկերին մէջ ցուցուած մարդը ձուկ կը բռնէ, Սու մաթրա կղզիին մէջ կը գտնուի, որուն վրայով ուրիշ ատեն աւելի բաներ պիտի խօսինք, երբ անոր վերաբերեալ ուրիշ պատկեր մը գնենք: Ի՞նչ գեղեցիկ տեղ է անիկա ջննք գիտեր թէ արդեօք ի՞նչ ձուկեր կ'որսացուին հոն: Հաւանօքն անոնք չեն ոչ իւսկիւմի, ոչ փալամուտ, ոչ քիֆալ, ոչ լիւֆէր և ոչ ուրիշ մէկը այն բազմաթիւ ընտիր ձուկերէն որոնք կը գտնուին Վոսիորի մէջ: Վոսիորի մայրաքաղաքիս բնակիչներուն պարգևած բարիքները շատ մեծ են: Շատ անգամ միտին գինը այնչափ բարձր կ'ըլլայ, որ աղքատները չեն կրնար միս գնել, բայց կրնան ձուկ գնել: Եւ բժիշկները կ'ըսեն թէ յօգացաւ տառապողներուն, որոնցմէ շատեր կը գտնուին այս քաղաքին մէջ, ձուկը միսէն աւելի աղէկ կերակուր է: Երբ ձկնորսներու վրայ կը խորհինք, մեր Տէրոյ առաքեալները կը յիշենք, Գիտենք թէ Պետրոս, Անդրէաս, Յովհաննէս և անոր եղբայրը Յակոբոս ձկնորս էին: Եւ հաւանական է թէ ձկնորս էին նաև Փիլիպպոս որ միւսնոյն քաղաքէն էր, և Բարթոլոմէոս (որ կը կարծուի թէ Նաթանայէնն էր) և Թովմաս: Կարգա այս յիշուած անունները Յովհաննու Աւետարանին վերջին գլխուն մէջ, և պիտի տեսնես այսպէս կարծուելուն պատճառը:

ԻՆՉ ՊԱՏԱՀԵՅԱԻ ՄԵԾ ՄԱՅՐԻՆ ՏՈՒՆԸ

Երբ հայր և մայր որոշեցին մեծ մօրը երթալ Ծնունդի ճաշը մէկտեղ ընելու համար, Բոպ և Բոպէրթա երկուորեակներուն ուրախութիւնը չափ չունէր: Անոնց ամբողջ ինը տարիները հարաւային Գալիֆորնիոյ մէջ անցած էին, և աշխարհի մէջ անոնցմէ աւելի երջանիկ և աւելի առողջ տղաք չէին գտնուեր: Բայց չէին կրնար չղգալ թէ բան մը պակաս մնացած էր իրենց կեանքերուն մէջ — մեծ և զարմանալի բան մը — և թէ իրենց լաւ ժամանակները չէին կրնար բաղդատուիլ այն ժամանակներուն հետ որ իրենց հայրն ու

մայրը սովորաբար անցուցած էին առաջ երկրին հիւսիսային կողմերը:

«Չմեռուան պատմութիւններ» կ'ուղէին անոնք լսել երբ հայրը կամ մայրը պատմութիւններ ընելու ախորժակ ունենային: Սառի վրայ չմէկելու պատմութիւններ, ծովեղերքէն նաւելու պատմութիւններ, ձիւնէ բերդեր շինելու, ցրտաշունչ փոթորիկներու պատմութիւններ աւելի կը գրաւէին անոնց ուշադրութիւնը քան պարիկներու պատմութիւններ: Անոնք հարկաւ տեսած էին սառ: Սառ ծախողները ամառ եղանակին ամէն օր իրենց տունը կը բերէին քառակուսի կտոր մը սառ: Անոնք ձիւն ալ տեսած էին, բայց ձիւնը քառասուն մըլոն հեռու կը գտնուէր լեռան մը վրայ, և անկարելի էր դպչիլ անոր, բռնել զայն կամ հաւաքելով ձիւնադնտակ շինել:

Հայր և մայր գէպ հիւսիս ճամբորդելու միջոցին շատ անգամ կ'ըսէին իրարու — երբ Բոպ և Բոպէրթա չէին լսեր — թէ կը յուսային և, ո՛հ, կը փափաքէին որ երբեք ձիւն չգտնուէր մինչև այն առաւօտ երբ հասնէին այն հեռաւոր գեղը ուր իրենք երկուքն ալ մեծցած էին: «Ի՞նչպէս ուրախ պիտի ըլլամ», ըսաւ մայրը, «եթէ մեր երկուորեակները արթննան պայծառափայլ, շողշողուն ճերմակ աշխարհի մը մէջ: Ի՞նչպէս պիտի փայլին անոնց տէքերը?» Հայրը խնդաց և, «Թերեւս այդպէս պիտի ըլլայ», ըսաւ: Ինք ալ կը փափաքէր ատոր. վասն զի պղտիկներուն անշուշտ շատ անակնկալ բան մը պիտի ըլլար անիկա:

Եւ իրօք ճիշդ այդպէս պատահեցաւ: Անոնք այն պղտիկ քաղաքը հասան մթննայէն ետքը: Մեծ հայրը կառախումբին քով կը գտնուէր զանոնք գիւմարեւելու համար: Զանոնք շալով փաթթեց և կառք դրաւ և Օն ըսաւ: Շարունակ ետ կը նայէր այն պղտիկ ծրարին վրայ որ կծկուած էր հայրին ու մայրին մէջտեղ ետեւի նստարանին վրայ. նաև վարմիւսին վրայ զոր իր տաքուկ բազուկներուն մէջ սեղմած էր: Բայց երկուքն ալ խորունկ քունի մէջ էին. և մինչև անգամ երբ կառքը արագութեամբ փոսի մը մէջ իջաւ և սաստիկ հնցուեցաւ, պղտիկներուն քունը չխանդարեցաւ:

Մէկէն մայրը, «Ո՛հ, ո՛րչափ ուրախ եմ», շնչեց, «դուն ալ ուրախ ես»։ Վեր նայեցաւ, և երեսին վրայ ինկան ձիւնին կակուղ փետրածէ պատառները։ Երկուորեակներուն մայրը այնպէս երջանիկ էր ինչպէս պիտի ըլլային ըստ և ըստ թաւի։ «Հայր, խորհէ որ», ըսաւ, «Յորէտ և ես ձիւնի պատառներ չէինք տեսած տասնըմէկ տարիէ ի վեր։ Ո՛հ, ի՞նչ հաճելի տեսարան»։ Մեծ հայրը ետ նայեցաւ և խնդաց։ «Կարծեմ վաղն տեսաւ առատ պիտի տեսնէք», ըսաւ։ «Ատենի մեր առաջին ձիւնն է, և երկինքէն երևոյթին նայելով հետզհետէ պիտի շատնայ։ Երեք գիշեր է որ լռութիւն բոլորտիքը մանեակ մը կայ, և կարծեմ բալխիրով պիտի պտըտինք Ծնունդին»։

Մեծ մայրին ընդարձակ խօհանոցին լոյսին և տաքութեան մէջ երկուորեակները շփեցին և բացին իրենց աչուքները։ Եւ երբ գրկուեցան և համբուրուեցան մեծ մայրէն և մօրաքոյրէն, և հաց ու կաթ ուտելէ ետքը շուտով անկողին տարուեցան, երբեք չխորհեցան դուրսը անցած դարձածին վրայ։

Երբ առաւօտուն ըստ և ըստ թաւի արթնացան, պատուհանները վազեցին և դուրս նայեցան։ Կ'ուղէին տեսնել ձիւնի բարի մեծ մայրը, որուն վրայով շատ անգամ պատմուած էր իրենց, և հին ամբարանոցը և երկայն բլուրը։ Բայց ի՞նչ պատահած էր։ Ամբողջ աշխարհը ճերմակ էր։ Ո՛հ, այն ճերմակ և կակուղ ու փափուկ բաները շարունակ կը թափուէին երկինքէն։ Երկուորեակները իրարու վրայ նայեցան, և յետոյ ափով առնելով վազեցին հայրին ու մայրին սենեակը որ իրենց սենեակին կից էր։ «Մայր, հայր, արթնցէք։ Շուտով ելէք։ Տեսէք ի՞նչ կ'ըլլայ դուրսը»։ Ասիկա ըստի ձայնն էր, և ըստ թաւի, որու բոլորակ երեսը քիչ մը դեղնած էր յուզումէն, անկողինին վրայ մագլցեց։ Հայրը ու մայրը նստան և դուրս նայեցան։ Այն ատեն մայրը խնդաց ուրախութեամբ և, «Ո՛հ», ըսաւ, «ճիշդ մեր յուսացածին պէս եղեր է։ Փոքրիկ Քալիֆօրնիացիներ, ինչո՞ւ չէք գիտեր թէ ի՞նչ պատահած է։ Ձիւնի փոթորիկ մը. և, ո՛հ, ի՞նչ սիրուն»։

Կէս ժամ ետքը ամէնն ալ դուրսը ձիւնե-

րուն մէջ կը գտնուէին, հայրը, մայրը, ըստ և ըստ թաւի, մինչ մեծ մայրը և մեծ հայրը և մօրաքոյր Մէյրի խօհանոցի պատուհանէն կը նայէին և կը խնդային։ «Անոնք արդէն ձիւնէ մարդ մը շինել սկսան», ըսաւ մեծ մայրը, իր ակնոցին մէջէն նայելով և զայն սրբելով։ «Չարմանալի պիտի թուի խորհիլ թէ անոնք կտորիկ մը անգամ ձիւն տեսած չեն բոլոր այս տարիներուն մէջ»։

Երբ մօրաքոյր Մէյրի պզտիկները ներս կանչեց նախաճաշի, ըստ և ըստ թաւի հազիւ թէ կրցան ուտել, վասն զի չէին կրնար յաճախ դուրս չնայիլ պատուհանէն։

«ԳԱՓՏԱՆ»

«Ես կատուի ձագ մը պիտի առնեմ», պտուսաց Աննիկ իր ձեռքերը իրար զարնելով։ «Ես կատուի ձագ մը պիտի առնեմ, ինչու որ Յարի խոստացաւ հատ մը տալ ինծի երբ այս կէսօրէն ետքը դպրոցէն տուն դառնայ»։ «Բայց եթէ կատուի ձագ մը ունենաս», ըսաւ Կարայր Պողոս, «ի՞նչ պիտի ընենք Գափտանը։ Գափտան կատուի ձագ չսիրեր, և գուցէ պիտի պաննէ զանիկա»։ Աննիկ մտածութեան մէջ ընկղմեցաւ։ Վերջապէս պիտի չունենա՞ր կատուի ձագ մը։ Երբեք գէշ պիտի վարուէր Գափտան իր կատուի ձագին հետ և պիտի սպաննէ՞ր զայն։ Այդ միջոցին Գափտան սենեակ մտաւ պոչը շարժելով և այնպէս աղնիւ երեւոյթով, որ Աննիկ չէր կրնար հաւատալ թէ անիկա գէշութիւն մը պիտի ընէր ուէ բանի մը։ «Չեմ կարծեր որ Գափտան գէշ վարուի», ըսաւ մայրը, «եթէ անոր սորվեցնենք։ Այնպէս չէ, ձերուկ Գափտան»։ Շանը խոշոր թուխ աչքերը վեր նայեցան, իբր թէ ըսելով, «Հարկաւ», և Աննիկ ու Պողոս խնդացին։ Այսպէս այդ օր իրիկուն Գափտան փոքրիկ աղջիկը տուն բերաւ կատուի ձագը, և թէպէտ Գափտան չերեցաւ թէ շատ սիրեց ուրիշ սիրելի կենդանի մը տեսնել տանը մէջ, շուտով սորվեցաւ սակայն թէ պէտք է աղէկ վարուիլ կատուի ձագին հետ։ Քանի մը օրուան մէջ անոնք աղէկ բարեկամացան իրարու հետ։ Եւ եթէ մէկը ուզէր նեղել կատուի ձագը երբ Գափտան մօտ գտնուէր, հսկայ կենդանին կը

հասկցնէր թէ գիտէր ինչ է իր պարտականութիւնը, և թէ անոնք աւելի աղէկ կ'ընէին հոգ տանելով իրենց վարմունքին: Հաճելի էր տեսնել զանոնք իրարու քով: Կատուի ձագը պըտըտիկ ու երևոյթով տկար, և Գափտան՝ հսկայ և զօրաւոր:

ՆՈՐ ԼՈՅՍՈՎ

Բանի մը նկատմամբ գոգոհութիւնը կամ գոհունակութիւնը շատ անգամ բոլորովին կախեալ է զանիկա նկատելու կերպէն: Տեսակէտի տարբերութիւնը ամբողջովին կը փոխէ երևոյթը: Այս ճշմարտութիւնը աղէկ կը լուսաբանուի ծանօթ հեղինակի մը մանկութեան ժամանակ պատահած հաճելի մէկ միջադէպով զոր ինք պատմած է, սապէս.

Մեկուսացած գեղի մը մօտ, ուր անցուցի մանկութիւնս, կամուրջ մը կար մեր տունէն մէկ մղոնէ քիչ աւելի հեռու: Կեսնքիս առաջին 10 տարիներուն մէջ ինծի արգելուած էր անկէ անցնիլ: Օր մը հայրս ըսաւ Ուիլքըմի և ինծի որ կամուրջին վրայէն քալելով գետէն անդին անցնինք: Ի՞նչ հաճելի լուր ինծի համար: Հայրս մեզ գետին դիմացի եղբրքը առաջնորդեց այդ կամուրջէն բայց ոչ թէ շիտակ ճամբէն:

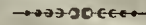
Յանկարծ տեսարանը իմ մանկական սրբանշաղկաւ գրգռեց: Գետին միւս կողմէն կ'երևնար մեծ տուն մը, գեղեցիկ գետինի մը վրայ կանգնած, բայց շատ որոշ չէր տեսնուեր ծառերուն մէջէն: Ընդարձակ պարտէզներ շրջապատուած էին պատերով: Կար մեծ ջերմասեռեակ (լիմոնլըզ) մը և անկէ անդին կը տարածուէր մարգագետին մը:

«Ո՛հ», աղաղակեցի, «ի՛նչ գեղեցիկ տուն, հայրիկ: Երանի՛ թէ կարենայի հոն բնակիլ, ի՛նչ երջանիկ պիտի ըլլայինք հոն»:

Հայրս խնդաց: «Մենք հիմա հոն կ'երթանք բնակելու, տղաս», ըսաւ: «Իրա՞ւ, հայրիկ:» «Այո՛» «Ո՛հ, ո՞րչափ ուրախ եմ: Հոն առատ պտուղ կ'ենալու է:» «Դուն առաջ երբեք տեսած չե՞ս այդ տունը», հարցուց հայրս: «Հարկաւ տեսած չեմ: Մենք առաջ բնաւ հոս եկած չենք» «Ճշմարիտ է ըսածդ: Լաւ մը նայէ գետիններուն վրայ: Ի՛նչ կը խորհիս անոնց վրայ» Նայեցայ, և յայ-

տարարեցի թէ անոնք մերիններէն շատ մեծ և շատ աղուոր են:

«Տղաս», ըսաւ հայրս, «դուն կ'ընես հիմա ինչ որ առաջ ըրած են շատ աւելի իմաստուն և շատ աւելի ծեր մարդիկ: Դուն հեռուէն հետաքրքիր աչքով կը նայիս գեղեցիկ տեղի մը վրայ: Անիկա շատ սիրուն տեղ մըն է. անիկա մեր տունն է, ուր բնակած ես քու բոլոր կեանքիդ մէջ»:

ՆՈՅՆՄԲԵՐԻ ՀԱՆԵԼՈՒԿԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Գ	Ո	Հ	Ա	Ր
Ի	Ս	Ն		
Ե	Ա	Ի		
Ա	Ն	Տ	Ա	Ռ
Տ	Ի	Ի	Ք	Ի
Լ	Ի	Կ	Ա	Յ
Գ	Ո	Թ	Ո	Ղ
Յ	Ա	Յ	Ի	Ր
Ա	Ս	Ա		
	Ս			
Վ	Է	Մ		
Ե	Ձ	Ր	Ա	Ս

Լուծեցին, Նիկի-Քրիստին. — Անդրանիկ Յ. Ներկարարեան: Ռոբերտ. — Երուանդ Յ. Ֆուրուսեան: Մարգարէ. — Սամուէլ Միածինեան, Եղուարդ Թաշճեան, Տիգրան Անդրէասեան, Մկրտիչ Անդրէասեան, Խորէն Կիւլէսերեան, Համարձում Վէլէտեան, Մելքոն Եսայէրեան, Երուանդ Կարապետեան, Գրիգոր Օջանէսեան, Մարկոս Կէօկիւշեան, Ա. Տ. Ֆուրսեան, Կրիստին. — Արշակ Կարապետեան Երուանդ Ճերմակեան, Պերճ Գաբրիէան, Ռոբերտ. — Արշակ Ն. Գապպէնճեան, Կրիստին. — Անդրանիկ Չ. Պետրոսեան:

ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔԵՆ

Աւետարանի մէկ մեծ ճշմարտութիւնն որ կը բաղկանայ 48 գլխերէ, որոնց
 2, 9, 6, 22, 8, 66 կղզիի մը անունը,
 28, 44, 45, 4, 47 Հերովդէսի մէկ պաշտօնեան
 42, 34, 33, 47, 23, 24 Պողոս առաքելի յիշած սուրբերէն մին:
 5, 26, 29, 41 Դաւիթի նախահայրերէն մին,
 25, 3, 44, 46, 20, 7 Ուստի նշան մը:
 40, 48, 43, 24, 42 Աստուծոյ օրինակ բերուած է:
 27, 40, 48, 32, 4 Մովսէսի հակառակորդներէն մին:
 46, 37, 31 Քրիստոսի մէկ տիպոսը:
 43, 49, 39, 30, 35, 44 Հայ տառեր:

Կէլվէ — Գընճըլար ՀՐԱՆՏ Տ. Գ. ԳԵՐՁԱԿԵԱՆ

Տարեկան բաժանորդագին՝ 6 դահ. արծաթ կանխիկ, ամէն տեղւոյ համար:

Ամերիկայի Միեւնոնարաց Ընկերութեան կողմէն
 Արասնատէր Ճ. Ք. ԿԻՒՆ
 Տնօրէն—Խմբագիր Հ. Ս. ՊԱՐՆԵՐԻՄ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
 Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՐ ՊՅՈՒՆՈՒՆ
 Ֆինանսներու Եղուարդ, Ամերիգան Խան